

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Spansk (valgfag) Undervisningsvejledning

2019

Indhold

1 Om undervisningsvejledningen	3
2 Elevernes alsidige udvikling	4
2.1 Spansk som et sprogligt og kulturelt fællesskab	4
2.2 Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog	4
2.3 Et bidrag til elevens dannelse: Interkulturel kommunikativ kompetence	5
2.4 Motivation som forudsætning for elevens trivsel, tryghed og læring	6
2.5 Elevens sproglige udvikling: Intersprog – et sprog på vej	6
2.6 Sproglæringsstrategier – effektive måder at lære spansk	7
3 Tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisningen	9
3.1 Et funktionelt og kommunikativt sprogsyn	9
3.2 Gennemførelse af undervisningen	10
3.3 Evaluering af undervisningen	14
4 Forholdet mellem kompetencer og indhold	16
4.1 Kommunikation	16
4.2 Kultur og samfund	19
5 Almene temaer	21
6 Tværgående emner og problemstillinger	22
7 Tværgående temaer	23
7.1 It og medier	23
7.2 Innovation og entreprenørskab	24
8 Tilpasning af undervisningen til elevernes forudsætninger	26
9 Referencer	27

1 Om undervisningsvejledningen

Undervisningsvejledningen for etårigt valgfag i spansk i folkeskolen giver information, støtte og inspiration til at kvalificere de mange valg, som læreren, i samarbejde med sin leder og sine kollegaer, tager i sin praksis. Den informerer om de bestemmelser i folkeskoleloven og i Fælles Mål, som vedrører undervisningen i faget, og den støtter ved at forklare og eksemplificere centrale dele af fagets indhold.

Endelig giver undervisningsvejledningen inspiration til og understøtter tilrettelæggelse af undervisning i faget ved at beskrive forskellige mulige valg i planlægningen, gennemførelsen og evalueringen af undervisningen. I forbindelse med disse beskrivelser bidrager den til at synliggøre forskellige veje i tilrettelæggelsen af undervisningen, bl.a. ved at lægge op til diskussion af potentialer og begrænsninger i forskellige former for undervisningspraksis.

2 Elevernes alsidige udvikling

Undervisningen i folkeskolen og folkeskolens fag og emner skal fremme elevernes alsidige udvikling, hvilket fremgår af folkeskolelovens bestemmelser. Spansk bidrager til at fremme elevernes alsidige udvikling og de overordnede idéer og formål med folkeskolen, idet formålet med spansk er at danne og uddanne eleverne til at deltage som aktive og kritiske borgere i et demokratisk samfund i en global verden. Spansk kan give eleverne mod på og lyst til at beskæftige sig med begivenheder – nutidige såvel som historiske – folkeslag og temaer, der er med til at gøre verden større for dem. Spansk er et af de største modersmål i verden.

2.1 Spansk som et sprogligt og kulturelt fællesskab

Det overordnede formål med at lære spansk er at åbne den spansksprogede verden for eleverne, således at de får mulighed for at lære spansk og via sproget blive i stand til at orientere sig og få indtryk af en større sproglig og kulturel mangfoldighed på såvel det lokale som det internationale plan. Eleverne får på den måde en mulighed for en mere nuanceret viden om andre menneskers levevis og levevilkår, meninger og holdninger gennem det spanske sprog.

2.2 Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog

Læseplanen og vejledningen er generelt inspireret af Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog, kendt som CEFR, som er udviklet af Europarådets Center for Moderne Sprog (European Centre of Modern Languages). Grundidéen med CEFR er, at kendskab til fremmedsprog er med til at fremme fællesskab, forståelse og mobilitet. Referencerammen giver på tværs af sprog beskrivelser af færdighedsniveauer, således at man kan måle kommunikative fremskridt trin for trin i et livslangt perspektiv. Materialet indeholder generelt god inspiration for sprog lærere. CEFR kan findes på nettet i en dansk oversættelse.

Europarådet har udarbejdet nyttige materialer for fremmedsproglæring, fx sprogportfolien, hvor eleven kan synliggøre og dokumentere sproglige kompetencer, reflektere over sprogudvikling, sætte sig sproglige mål og evaluere sproglige fremskridt. Endvidere har de udviklet sprogportrættet, hvor eleverne bruger et menneskes silhuet til at kommunikere om deres sproglige erfaringer gennem farvevalg, omfang og placering, samt mange idéer til at fejre den Europæiske Sprogdag.

Eksempel på arbejde med sprogportrætter

Et sprogportræt er et slags sprogligt selvportræt, hvor både lærer og elever tegner et personligt og nuanceret billede af alle de sprog, som indgår i personens sproglige bagage. I sin enkleste form uddeler læreren en tom silhuet af en krop, som eleverne farvelægger ud fra deres egne farvevalg. Silhuetten bliver til et personligt sprogportræt, ved at eleven giver hvert sprog en bestemt farve, et mønster eller et symbol og selv beslutter sig for, hvor det pågældende sprog skal placeres, og hvor meget det skal fylde. Som en indledning til aktiviteten kan spansk læreren have udfyldt sit eget sprogportræt, som præsenteres for eleverne. Elevens sprogportræt kan vise de sprog, som hun/han kender fra sit familieliv, i sin hverdag og i skole-fritids-sammenhænge. Et sprogportræt synliggør elevens sproglige

repertoire, som måske ikke ville være kommet til udtryk for spansklæreren uden det indledende arbejde i spanskklassen med elevernes sprogportrætter.

Eleverne kan præsentere deres sprogportrætter, fx ved at hænge tegningerne op på en væg i klassen. På den måde gøres klassens samlede sproglige ressourcer synlige på en positiv måde. Ud over at trække på den sproglige viden, som klassen samlet set allerede har, vil en flersproget tilgang også arbejde målrettet med at styrke elevernes sproglige opmærksomhed. Læreren kan fx inddrage andre sprog i spanskundervisningen. Det gælder dem, der nævnes i klassens sprogportrætter, men også andre kan indgå i det sproglige arbejde.

2.3 Et bidrag til elevens dannelse: Interkulturel kommunikativ kompetence

Eleverne kan via en undervisning med fokus på tilegnelse af interkulturel kommunikativ kompetence blive interkulturelle sprogbrugere i deres videre uddannelses- og livsforløb. Den interkulturelle sprogbruger er et udtryk for den elev, som formår at indgå i en aktiv dialog med andre elever uden for sin egen sproglige og kulturelle kontekst. Her er det centralt både at udvikle en sproglig tillid og åbne sine øjne for en mangfoldig verden. Det kræver også kulturel selvtillid at turde indgå i dialog med mennesker med andre kulturelle baggrunde end ens egne og forholde sig til andre måder at forstå verden på.

Interkulturel kommunikativ kompetence handler nemlig om at kombinere arbejdet med sproglig kommunikation, dvs. den kommunikative kompetence, som man kender fra den funktionelle og kommunikative tilgang til sprogundervisning, med faglige mål relateret til elevernes kritiske kulturelle bevidsthed. Begrebet kommer fra sprogpædagogikken (se referencelisten) og kombinerer – som sagt – kommunikativ kompetence (sproglig, pragmatisk og diskursiv kompetence) med interkulturel kompetence, som inkluderer fem komponenter:

- Viden om sig selv og andre
- Færdigheder til at fortolke og relatere
- Færdigheder til at opdage og/eller interagere
- Holdninger om at relativere sig selv og værdsætte andre
- Uddannelse eller politisk dannelse/kritisk kulturel bevidsthed.

I arbejdet med interkulturel kompetence er det vigtigt at nuancere det nationale syn og inddrage mangfoldighed og subkulturer. Spansk er et internationalt sprog, og det er derfor helt afgørende at bevæge sig væk fra tanken om, at der findes én "spansk kultur" eller én "latinamerikansk kultur". Selvom de spansktalende deler visse kulturelle træk, i og med at de deler sproget, er der også store kulturelle variationer. Man kan med fordel fokusere på interaktionen mellem individer frem for på kontrasten mellem to kulturer (egen kultur vs. målkultur). Kulturen skal helst ses som flydende, som en proces, som skabes i interaktion med andre.

2.4 Motivation som forudsætning for elevens trivsel, tryghed og læring

Forståelsen af motivationsbegrebet i relation til læring i en skolekontekst udvikler sig konstant ligesom andre psykologiske og pædagogiske begreber. Centralt står i dag en almen forståelse af motivation som en forudsætning for, at en elev engagerer sig og deltager aktivt i sit skoleliv, og at dette engagement er forudsætningen for at gøre sig positive skoleerfaringer som grundlag for læring. Motivation har en central betydning for, hvordan den enkelte elev trives og klarer sig i skolen, samt har perspektiver fremadrettet for hele elevens liv. Elevers skoleerfaringer har således en stor betydning for deres motivation sammen med deres oplevelser af de lærere, der omgiver dem i deres skoleliv. Også spansklærere har derfor en væsentlig indflydelse på, hvordan elever vælger at engagere sig i fag i skolen.

Elever, der tilvælger spansk i deres skoleliv, er overvejende positive over for og motiverede for at lære spansk. Men motivation er ikke en fast størrelse, og den kan variere over tid, ud fra de erfaringer, eleverne gør sig i spanskundervisningen, og kan altså påvirkes og øges af lærere. Motivation og tryghed i klassen hænger sammen, og organiseringen på en skole har stor betydning for trivsel, tryghed og læring i en spanskklasse. For det meste organiseres spansk som hold, der er sammensat af flere klasser, og her er det nødvendigt at bruge tid på at skabe et spanskhold, hvor eleverne er trygge ved hinanden. Det er en væsentlig forudsætning for motivation og faglig tryghed, at spansklæreren bruger tid på klasseledelse forstået som et tidskrævende, men nødvendigt arbejde forud for selve undervisningen for at bidrage til elevernes trivsel som grundlag for læring. Som spansklærer kan man fx skabe gode rammer ved at arbejde med:

- Varierede undervisningsformer (fx variere mellem individuelt arbejde, gruppearbejde og klasseundervisning)
- Varieret indhold (vælg gerne komplekse hovedemner, men skift fokus og vinkel og medtænk forskellige materialer)
- Varierede undervisningsmidler (dvs. have forskellige materialer til rådighed som bog, digitale input, film, musik, m.m.)
- Skiftende rammer for undervisningen (udeskoleundervisning, udflugter til fx museer, digitalt samarbejde med en anden skole/klasse, ny indretning af undervisningslokalet)
- Inddragelse af eleverne i valg af indhold, emner, tekster, sange, m.m.
- Elevernes bevidsthed om og ejerskab til egne læringsprocesser, fx at det tager tid (forskellig fra elev til elev) at tilegne sig et sprog
- Tydelige mål for undervisningen
- Forventningsafstemning mellem lærer og elever om, hvad der forventes sprogligt af dem på et bestemt klassetrin
- Lærer-elev-relationer.

2.5 Elevens sproglige udvikling: Intersprog – et sprog på vej

Faget spansk bidrager til elevens sproglige udvikling generelt samt specifikt i forbindelse med det spanske sprog. Det spanske sprog, som eleverne bruger, er et sprog på vej. I tilegnelsesprocessen udvikler eleven kontinuerligt sit helt eget sprog. Man taler om, at eleven opbygger et intersprog. Intersproget er systematisk, individuelt og foranderligt. Det er helt naturligt, at intersproget indeholder fejl eller sproglige varianter i forhold til målsproget. Fx viser fejlagtig brug af verbet *gustar*, at eleven har opdaget en systematik

omkring udtrykket for at kunne lide noget, men endnu ikke er i stand til at bruge det helt korrekt. De sproglige varianter viser, hvor eleven befinder sig i sit intersprog. Dette faktum skal man være opmærksom på, når eleverne får feedback. Den sproglige udvikling sker, ved at eleven mere eller mindre bevidst danner hypoteser om spansk, prøver sig frem og erfarer, om hypoteserne var rigtige eller ej. Ved at lytte opmærksomt til elevernes sprog og analysere det får man et indblik i, hvordan eleverne danner hypoteser. Hypotesedannelsen bygger på elevernes sproglige viden fra dansk og andre sprog samt deres erfaringer med spansk. Hypotesedannelse – elevernes afprøvning af sproglige former – er en del af den sproglige udvikling. Den forudsætter, at eleverne tør løbe en risiko, og derfor skal alle forsøg på at anvende sprog opmuntres. Samtalen er velegnet til afprøvning af hypoteser. Her kan eleven erfare, hvad der bliver forstået og ikke forstået, og hvilken effekt bestemte ord har på samtalepartneren. Det er vigtigt at skabe et trygt miljø, hvor eleverne deltager aktivt og tør prøve at sige noget på spansk. Det er væsentligt, at elevernes sproglige nysgerrighed og opmærksomhed fastholdes og udbygges fra første lektion. I begyndelsen kan eleverne opbygge et enkelt ordforråd fx ved at imitere og gentage hyppige ord og fraser. Undervisningen kan tage afsæt i, at eleverne får tid til at efterligne og gengive spanske lyde med inddragelse af og afsæt i de sprog, som eleverne kender i forvejen.

2.6 Sproglæringsstrategier – effektive måder at lære spansk

Sproglæringsstrategier er med til at fremme elevens sproglige udvikling, da de er strategier – eller teknikker – man med fordel kan anvende for at lære et sprog. Læringsstrategier handler om effektive måder at forstå, huske og genkalde på, og ligesom alt andet kan læringsstrategier læres. Der er rigtig mange af dem, og fx er der fundet over 100 læringsstrategier i international forskning. Læringsstrategier kan med fordel deles og synliggøres i klassen fx på plancher. Man kan diskutere, hvilke strategier eleverne hver især bruger, og man kan have fokus på dagens strategi. Man lærer meget mere, hvis man ved, at der findes teknikker til at lære med.

Følgende sproglæringsstrategier kan være nyttige for eleverne at kunne anvende:

Være nysgerrig og modig: Man lærer mere sprog ved at være opmærksom på sprog og aktivt lede efter og undersøge det alle de steder, man kan komme til. Eleverne skal muligvis have hjælp til at finde ud af, hvor de helt konkret har mulighed for at finde gode eksempler på målsproget. Man kan også lære sprog ved at kaste sig ud i at bruge det og se, om det virker. Jo mere man bruger et sprog, jo mere lærer man.

Gætte: Det er godt at turde gætte generelt – også uden for skolens rammer – men eleverne skal have hjælp til, hvordan de kan gætte mere specifikt; fx kan de gætte, at ord på fremmedsproget, der ligner ord på dansk, måske betyder det samme på de to sprog, eller at en tekst, der er skrevet i en avis, måske handler om nogle nyheder. Hvis de har læst en del af en sætning og har forstået den nogenlunde, kan de ofte gætte sig til resten af sætningen. Hvis de kan forstå bare noget af det, som de lytter til, kan de muligvis gætte sig til hovedindholdet.

Bruge det, man ved i forvejen: Det er godt at trække på den viden, som man har i forvejen, når man skal lære sprog. Jo mere man kender til situationen, formålet, emnet osv., jo nemmere er det at gætte kvalificeret på nye ord eller nyt indhold.

Bruge støtte: Eleverne kan finde støtte i mange forskellige sammenhænge og formater; det kan fx være illustrationer, der er knyttet til en sætning eller tekst, egne billeder eller tegninger, mimik og kropssprog, ordbøger og stavekontroller. Det er også støtte til sproglæringen at tage noter på fremmedsproget.

Efterlign, gentage og træne: Sproglig træning minder om fysisk træning, og for at blive rigtig god er det nødvendigt at træne stabilt og kontinuerligt. Sproget kan man træne ved fx at lytte til det hver dag, skrive sin egen ordliste, indtale en dagbog på sin computer, have kontakter over nettet, se film på målsproget eller samle gode ord og udtryk, som er relevante for det emne eller område, som man arbejder med. Det er godt at efterligne sproglige modeller. En model kan være en person, der taler sådan, som man selv kunne tænke sig at tale, eller det kan være en tekst, som er af samme type som en, man selv skal skrive. Eleverne kan optage deres egen stemme, når de øver udtale, og efterfølgende lytte sig til, om de skal øve yderligere. Det er grænseoverskridende for mange, men en rigtig god træning i at forfine udtalen.

Udnytte processer: Hvis man kender til processer i forhold til det, man gør, kan man udnytte strukturen i disse processer til at lære mere med. Hvis man fx kender til faserne i den gode skriveproces, hvor man planlægger, skriver udkast, skriver om osv., kan man anvende denne proces bevidst til at blive bedre til at skrive på fremmedsproget. Tilsvarende er det godt at kende til planlægningsprocesser for mundtlige fremlæggelser.

Opsøge feedback: Eleverne ved ofte selv, hvad de har svært ved, og hvad de gerne vil lære. De kan opfordres til at søge feedback fra lærer og kammerater der, hvor de er i tvivl. Det er en god strategi, fordi de får umiddelbare svar der, hvor de er i tvivl, og derved undgår, at usikkerhed og fejlforståelser fæstner sig i hukommelsen. Respons i forbindelse med planlægning af præsentationer eller udarbejdelse af skriftlige produkter er også en god og anvendelig form for feedback. Et vigtigt pædagogisk begreb er stilladsering, som betyder, at man beder eleverne bygge videre på noget, de allerede kender, fx en fast skabelon eller nogle kendte udtryk, som de kan genbruge og reorganisere i udarbejdelsen af egne produktioner. Det kan også foregå, ved at man aktivt integrerer gode sproglæringsstrategier i sin undervisning og samtidig gør eleverne opmærksom på, at det foregår. Variation i undervisningen er befordrende for motivationen. Vi oplever verden gennem vores sanser. I første omgang anvender vi synet og hørelsen. Læringseffekten forøges allerede betydeligt, når både syns- og høresansen inddrages i læringsprocessen, men en endnu bedre læring opnås, hvis eleverne i læringsprocessen derudover også arbejder med rytme, form, følesans, mimik, gestik m.m. Læring påvirkes via sanserne. Arbejder man fx med temaet *La Navidad*, kan man tilegne sig ordforråd ved hjælp af konkrete materialer, lege kimsleg, spille kort og vendespil, høre og synge med på julemusik, spille krybbespil, se filmklip, tilberede og spise *tamales navideños*, tegne og skrive julehilsner, skrive ønskelister, lære digte udenad og fremsige dem, lege ordstafet osv.

Refleksionsspørgsmål til elevers alsidige udvikling

- Hvordan bidrager faget til elevernes dannelse?
- Hvilket syn på verden, sprog og mennesker ønsker jeg, at mine elever får?
- Hvordan kan jeg bedst understøtte elevernes generelle udvikling?

3 Tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisningen

Dette kapitel berører nogle af de centrale overvejelser vedrørende tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisning i spansk. Kapitlet rummer væsentlige overvejelser om de didaktiske valg og refleksioner, der er forbundet med lærerens tilrettelæggelse af undervisningen i spansk.

3.1 Et funktionelt og kommunikativt sprogsyn

Faget spansk er baseret på et kommunikativt undervisnings- og læringssyn, hvor kommunikation ikke blot er målet for undervisningen, men også midlet til at lære med. Man lærer sprog ved at bruge sprog. Det naturlige behov for at bruge sprog til kommunikation og interaktion – og til at tænke med – er en væsentlig drivkraft i at træne sproget. Derfor skal eleverne sættes i læringssituationer, hvor de har brug for sproget, og hvor de bruger sproget og derigennem får det trænet hen mod større og større ordforråd, kompleksitet og præcision. Træning i sprogbrug, både mundtligt og skriftligt, virker sprogudvidende, og målet er, at eleverne bliver gode til at kommunikere ved at bruge så meget sprog som muligt.

Stilladsering i undervisningen

Stilladsering i undervisningen kan være med til at holde eleverne i hånden i deres arbejde med at tilegne sig det spanske sprog. Det kan klæde dem på til at være aktive sprogbrugere, så de oplever at kunne mestre de opgaver, der stilles, og at de på denne vis motiveres til at bruge det spanske sprog i kommunikation. At stilladsere vil i denne kontekst sige, at eleverne tilbydes hjælp til at kunne klare den efterfølgende opgave. I sprogundervisningen kan der stilladseres ved at arbejde task-baseret (se afsnit 3.2 Gennemførelse af undervisningen) og ved at arbejde chunks-baseret, da begge disse tilgange åbner op for og kvalificerer kommunikation på spansk.

En chunks-baseret tilgang

En måde at stilladsere på i sprogundervisningen er at arbejde chunks-baseret. Den korte definition af en chunk lyder, at det er en meningsbærende, præfabrikeret flerordsfrase, dvs. en frase, der består af minimum to ord. Det giver særdeles god mening at henlede opmærksomheden på chunks i fremmedsprogsundervisningen, da sprogforskere har konstateret, at op imod 70 % af det sprog, vi anvender, består af chunks.

Chunks er dermed højfrekvente, og de forekommer altid i den samme form, ligesom de tilegnes og huskes som én enhed, som var de ét ord. Sidst men ikke mindst kan chunks straks anvendes i kommunikation, idet eleverne kopierer og imiterer allerede eksisterende fraser, som de efterfølgende bringer i spil i forskellige kommunikationssituationer. Chunks kan stilladsere kommunikativ brug af sproget fra den første spansktime, hvilket er en stor både motivations- og mestningsfaktor, som man ikke må underkende betydningen af.

Ordkendskab – enkeltord og chunks

Ordkendskab er vigtigt at fokusere på i den fremmedsproglige udvikling. Ordskendskab dækker over at have en fornemmelse af et ords betydning til at kunne forstå og bruge det med alle dets nuancer. Ordforråd omfatter ikke kun enkelte ord, men også chunks, fx *dar un consejo, luna llena eller matar dos pájaros de un tiro*. Der kan arbejdes med ordforråd i hele forløbet, og gentagelse over tid og i forskellige sammenhænge er sammen med dybdebearbejdning vigtigt. På den måde kan eleverne blive bevidste om betydningen af hele tiden at udvikle og nuancere deres ordforråd på spansk. Der kan arbejdes løbende med ordforråd på forskellige måder, bl.a. kan der trækkes på andre sprog, eleven har kendskab til (transparente ord), eleverne kan bevidstgøres om ordforrådsfamilier og tilegnelsesstrategier (fx ordlister, flashcards – dvs. huskekort, ordkort, mindmap, kvalificerede gæt, ordopslag). Undervisningen kan gradvist udvide elevernes ordforråd, så de får mulighed for at bruge sproget aktivt. Det er vigtigt at arbejde med både bredde og dybde i elevernes ordforrådstilegnelse.

Bredde refererer til ordforrådets størrelse hos den enkelte elev. Dansk og spansk har ord, som deler den samme oprindelse (fx fra latin eller de amerikanske indianersprog). Ved fx at arbejde med at gøre eleverne til nysgerrige sprogdetektiver kan de allerede fra starten få udvidet bredden i deres spanske ordforråd ganske betydeligt gennem klassens fælles arbejde med denne sproglige bevidsthed.

Dybde handler om, hvor godt eleverne kender de ord, de har i deres ordforråd. Det drejer sig om, hvor præcis viden eleven har om et ords betydning. Tilegnelse af ord er en gradvis proces, og jo flere gange eleven møder et ord i forskellige kontekster, jo mere præcis vil elevens viden blive om netop dette ords betydning. En sådan tilegnelsesproces vil give eleven mulighed for at blive en mere sikker sprogbruger både receptivt og produktiv, netop fordi eleven har et solidt kendskab til ordets betydning. Elevers dybdeviden har betydning for både deres læseforståelse og for deres lytteforståelse.

Chunks kan være korte (bestå af to ord) eller lange, ligesom de også kan udgøre en hel sætning. De kan være færdigt formulerede, mens andre skal fuldendes.

Chunks kan inddeles i flere forskellige underkategorier, hvoraf de vigtigste i grundskolens spanskundervisning er:

- Formelagtige udtryk
- Kollokationer
- Sætningsrammer/mønstre.

Der kan fra første time arbejdes med at imitere, gentage og dermed automatisere en række chunks til alle de emner, der arbejdes med, og derved er det muligt langsomt, men sikkert at opbygge et lager af automatiserede chunks, som det er muligt at trække på i forskellige kommunikationssituationer. Det er vigtigt at understrege, at chunks i første omgang tilegnes som uanalyserede helheder, dvs. at eleverne ikke skal kende til de grammatiske regler, der ligger bag udformningen af de enkelte chunks, men at de derimod kan have fokus på at automatisere diverse chunks gennem gentagen brug i meningsfulde kommunikationssituationer.

3.2 Gennemførelse af undervisningen

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i de to kompetenceområder, der danner grundlag for både en helhedsorienteret undervisning samt faglig fordybelse i de enkelte kompetenceområder. Ved undervisningens tilrettelæggelse kan overvejelser over elevernes forkundskaber og forløbets muligheder for progression danne grundlag for den endelige udformning. Undervisningen kan tilrettelægges med blik for varierede arbejdsformer

og vægt på at møde og bruge sproget i forskellige kontekster. Der vil være tale om en vekselvirkning mellem instruktioner, individuelt arbejde, gruppearbejde, klassedrøftelser m.m. Gruppearbejdet kan i stigende grad udgøre tyngden, efterhånden som eleverne bliver bedre til sproget, og andre organiseringer/arbejdsformer kan bidrage til at kvalificere gruppearbejdet bl.a. gennem fremlæggelser og feedback. Om muligt er det en god idé at give plads til, at eleverne er med til at vælge nogle arbejdsformer, således at de får en følelse af medbestemmelse, hvilket kan være meget motiverende.

Ved tilrettelæggelsen af undervisningen i spansk kan der med fordel trækkes på forskellige metoder til at arbejde med fagligheden: projekt-baseret undervisning, Cooperative Learning, værkstedsundervisning, task-baseret undervisning osv. Det er altid vigtigt at have netop den enkelte klasse og dens elevsammensætning for øje, når man vælger arbejdsformen.

Fælles for de forskellige arbejdsformer er, at man kan planlægge og gennemføre lektionerne i tre dele:

- En indledende del med fokus på introduktion af det nye emne og/eller repetition af tidligere materiale, dele undervisnings- og læringsmål med eleverne samt inddrage elevernes viden og forforståelse i forhold til emnet
- En bearbejdningsdel med fokus på elevernes arbejde med emnet
- En afsluttende del med fokus på opsamling og evaluering af lektionen.

Denne inddeling kan være velegnet til at understøtte spanskundervisningens fokus på såvel den sproglige som den kulturelle dimension og kan anvendes i alle klasser. De tre dele til sammen er med til at understøtte betydningen af, at et undervisningsforløb tager afsæt i elevernes hverdagsliv og viden, som de tager med sig ind i skolens læringsrum. De anvendte temaer/emner kan organiseres og struktureres, så de følger princippet om, at eleverne hele forløbet igennem bygger viden oven på den viden, de allerede har, og således løbende opbygger sproglige og kulturelle kompetencer på et stadigt mere komplekst niveau. Således kan man ved planlægningen af nye forløb være opmærksom på, hvilke emner og kompetencer der skal arbejdes mere med.

Task (eller **kommunikativ task**) er en arbejdsmåde, hvor læreren vælger en problemløsningsopgave, der udfordrer de gængse opgavetyper såsom tekstlæsning. I en task gives eleverne et problem, som kun kan løses i et fælles sprogligt arbejde i en gruppe – det være sig en let task som en puslespiltask, hvor alle har en brik helt konkret eller i abstrakt betydning, som samlet set giver en løsning eller en betydning, eller en vanskeligere opgave såsom at producere en kort brochure på spansk til det lokale museum. En task organiseres oftest i de tre ovennævnte faser:

Før-task-fasen indbefatter en introduktion til emnet, hvor læreren aktiverer elevens sproglige og kulturelle viden (ord, chunks) samt på denne baggrund giver eleverne et sprogligt materiale, der supplerer, og som er nødvendigt for at løse opgaven, som kan være af forskellig karakter.

Task-fasen består af elevernes løsning af den stillede opgave på målsproget, hvorigennem de udvikler deres sproglige repertoire, fordi de skal producere et sprogligt output.

Efter-task-fasen består i en evaluering, hvor læreren fx kan rette et systematisk fokus på elevernes sproglige output og give anvisninger på elevernes fortsatte sproglige og kulturelle læring i spanskfaget. Læreren kan også sætte fokus på elevernes nye viden på det kulturelle område, som kan have været et centralt element i task-opgaven.

Refleksionsspørgsmål til læreren vedrørende arbejdet med fagets metoder

- Hvilke arbejdsmetoder/aktiviteter er mest oplagte at bruge til det indhold, jeg vil undervise i?
- Hvordan passer den planlagte arbejdsmetode ind i de andre metoder, jeg har brugt?
- Hvordan passer den planlagte arbejdsmetode sammen med elevernes erfaringer fra andre fag og arbejdsrutiner?
- Hvilke arbejdsmetoder/aktiviteter vil fremme mine elevers motivation og læring bedst?

Indhold og progression

Sprogtilgnelsesprocessen kan hjælpes på vej ved at inddrage elevernes erfaringer fra andre fremmedsprog. Det er vigtigt, at man som lærer sammen med eleverne sætter fokus på, hvilken måde den enkelte elev lærer bedst på, således at eleven kan registrere fremskridt og arbejde aktivt med sin egen sproglæring.

Indholdssiden i spanskfaget benævnes som "nære emner" og "hverdagsemner", fx familie, venner, skole og fritid. Når man som spansk lærer planlægger undervisningsforløb, er det væsentligt at tænke i et progressionsperspektiv: Hvilke temaer er så brede både sprogligt og kulturelt, at de kan være meningsgivende for eleverne? Det er vigtigt både at stilladser eleverne i relation til at blive gode sprogbrugere såvel mundtligt som skriftligt og give dem mulighed for at komme godt på vej. Det er væsentligt at vælge klasseaktiviteter, der kan forene mundtlige og skriftlige færdigheder med de nødvendige kultur- og samfundselementer. De nødvendige sproglige ressourcer samt lærings- og kommunikationsstrategier kan med fordel være i fokus samtidigt, således at kommunikationsaktiviteterne sikrer eleverne de bedste vilkår for succes.

Der kan leges med sprog og tekster, så eleverne opbygger sproglig selvtillid og tør bruge spansk. Fejl er ikke et problem, men et udtryk for, at eleverne er i gang med at lære, og de udgør desuden et pejlemærke for læreren omkring deres sproglige udvikling. Det er vigtigt at arbejde med det skriftlige sprog, fordi eleverne både skal kunne forstå tekster og også selv blive i stand til at producere korte og enkle tekster. Undervisningen skal derfor give rum for udvikling af elevfærdigheder og give dem indsigt i, hvordan de bliver gode sprogproducenter. Eleverne skal have mulighed for at anvende modeltekster, som typisk anvendes i bestemte situationer. De skal kunne udvikle deres forståelse af andre tekster og produktion af egne tekster gennem indsigter i både sprog, kommunikative situationer, genrer, roller og medier.

Kultur og samfund som indholdsområde bør altid indgå i undervisningen og er en forudsætning for, at både skriftlig og mundtlig kommunikation kan lykkes. Kultur og samfund omfatter såvel den baggrundsviden, som sprogbrugere i en bestemt gruppe deles om (om en fælles historie, kendte begivenheder og personer, værdier og holdninger osv.), samt de kommunikationsnormer, de mere eller mindre bevidst agerer efter (regler om, hvordan man snakker til og med hinanden, om hvad man kan snakke om, og om hvilke sprog man bruger til forskellige talehandlinger osv.).

Refleksionsspørgsmål til læreren vedrørende arbejdet med fagets indhold og progression

- Hvordan spiller indholdet og målene for undervisningen sammen?
- Hvad ved mine elever allerede?
- Hvorfor er det vigtigt for mine elever at lære netop det indhold?
- Hvilke emner kan interessere mine elever? Er emnet relevant og motiverende for den klasse, jeg har?
- Hvordan kommer de forskellige kompetencer (lytte, læse, tale, skrive) i spil?
- Hvordan vil jeg observere mine elevers progression? Hvilke data vil jeg indsamle?

Læremidler

Læremidler skal først og fremmest bidrage til, at eleverne lærer det, de skal. Valget af læremidler skal derfor foregå med præcist blik for, hvordan de skal bidrage til læringen. Det er således ikke et mål i sig selv, at man på et år skal gennemarbejde hele grundbogen med tilhørende øvehæfter, som skolen har indkøbt.

De didaktiserede læremidler kan fx være undervisningsforløb, fagsystemer med tilhørende websider, temaportaler og fagportaler. De varetager flere funktioner i undervisningen, såsom at udpege faglige mål, evaluere elevernes læring og tilbyde varierede organisationsformer. Det er vigtigt at undersøge, om læremidlerne er tilpasset målgruppen, om de indeholder forslag til planlægning af forløbet og i øvrigt indeholder muligheder for at gennemføre forløbet med hensyntagen til progression, varierede organisationsformer samt differentieringsmuligheder.

De semi-didaktiserede læremidler kan fx være læringsmoduler, didaktiserede kopiark og interaktive hjemmesider. Disse adskiller sig fra de didaktiske læremidler ved kun at varetage enkelte opgaver. Når man vælger denne type læremidler, skal man være opmærksom på, hvilke specifikke faglige mål læremidlet udpeger, lægge mærke til de beskrevne arbejdsgange og tage højde for tidsrammen. De semi-didaktiserede læremidler vil ofte blive tematisk integreret i et større, sammenhængende undervisningsforløb.

De ikke-didaktiserede læremidler karakteriseres som både de semantiske og funktionelle læremidler. Det kan være læremidler, der har et betydningsindhold: sangtekster, hjemmesider, videoer, skønlitteratur, e-bøger, film og spil. Det kan også være digitale redskaber og værktøjer til at håndtere forskellige funktioner som opslag, præsentation, produktion eller kommunikation. Fælles for disse læremidler er, at de ingen indbygget didaktik har. Når man bruger disse læremidler, skal man derfor selv udforme faglige mål og overveje, hvordan man fagdidaktisk bedst kan integrere læremidlerne meningsfuldt i undervisningsforløbene.

Da spansk i folkeskolen, både som etårigt og treårigt valgfag, er et nyt fag, er det endnu begrænset, hvor mange didaktiserede læremidler der findes til disse niveauer. Som led i forsøget med det treårige valgfag i spansk (2017-2023) er der inspiration at finde på emu.dk, ligesom der er kommet noget fra forlagene. Ofte vil det dog være nødvendigt for spansk læreren selv at fremstille nogle af materialerne til undervisningen. Hvis ikke alt skal fremstilles fra bunden, kan man finde undervisningsmateriale tilpasset andre niveauer fx treårigt valgfag i spansk samt begynder spansk i gymnasiet, det være sig lærebøger, elektroniske materialer eller inspiration og materiale fra EMU (Grundskole- og STX-indgangen), hvorfra nogle af opgaverne og temaerne kan tilpasses elevernes alder og modenhedsniveau i det etårige valgfag i folkeskolen.

Der kan også arbejdes med ikke-didaktiserede materialer såsom sangtekster, hjemmesider, videoer på nettet, film, spil, apps, fotos osv. Det er vigtigt at lære eleverne at bruge de hjælpemidler og værktøjer, der kan understøtte læringen. Både ordbøger og tekstbehandlingsprogrammer kan give eleverne god hjælp. Selvom eleverne allerede har erfaringer med disse værktøjer fra andre sprogfag, skal de undervises i brugen af dem inden for spanskfaget, således at de får mest muligt ud af hjælpemidlerne.

Refleksionsspørgsmål til læreren vedrørende arbejdet med fagets læremidler

- Hvilke materialer/læremidler kan støtte min undervisning og mine elevers læring?
- Hvordan bidrager læremidlerne til elevernes læring?
- Hvordan kan materialet tilpasses/bruges på forskellige faglige niveauer?
- Hvis nødvendigt, hvordan kan jeg didaktisere eller redidaktisere læremidlet?

3.3 Evaluering af undervisningen

Som led i undervisningen skal der også i spansk foretages en løbende evaluering af elevernes udbytte. Evalueringen kan ske fx gennem test, spørgeskemaer, iagttagelser og samtaler og bør i videst muligt omfang finde sted under elevens aktive medvirken.

I planlægningen og tilrettelæggelsen af undervisningen kan evalueringsformen overvejes og fastlægges, så den medtænkes som en integreret del af det aktuelle undervisningsforløb. Evalueringen må først og fremmest være relateret til opstillede mål, specifikke såvel som overordnede, individuelle såvel som fælles. Der kan fokuseres på ét eller flere elementer i undervisningen, fx materialer, aktiviteter, fagligt udbytte, konkrete sproglige færdigheder, elevernes bidrag til arbejdets gennemførelse, lærerens bidrag og støtte, samarbejdet, samværet. Herudover kan evalueringen også vurdere og reflektere over ikke-planlagte, erhvervede erfaringer. Evaluering kan anskues som et bredt spektrum af muligheder, der både omfatter enkelte elever, par, grupper og hele klasser. Evalueringen kan således antage mange forskellige former. Uanset hvilken form man vælger, er det vigtigt, at evalueringen først og fremmest knyttes sammen med sprogtilegnelsen og orienteres mod det undervisningsindhold, der netop er arbejdet med. Det er vigtigt, at der spørges præcist, så det er muligt for eleven at give et præcist svar. Formålet med de forskellige former for evaluering er:

- At bidrage til planlægning af den videre undervisning (formativ evaluering)
- At informere lærere, elever og forældre om, i hvilket omfang undervisningen har givet det forventede resultat (summativ evaluering).

Der er dog ikke en klar opdeling mellem de to evalueringstyper. Den summative evaluering har som oftest også en formativ dimension, idet resultatet af en test kan være et vigtigt element i tilrettelæggelsen af det videre læringsforløb. Begge former for evaluering hjælper læreren til at planlægge, hvordan der kan arbejdes videre, og hjælper eleven med at erkende sine stærke og svage sider. Bevidstheden om de svage sider bør ikke føre til, at man derefter udelukkende fokuserer på eller arbejder med det, eleven ikke kan. Også de stærke sider bør der arbejdes med, så de styrkes, og eleven bevarer selvtilliden.

Eleverne kan også evaluere deres udbytte og egen indsats efter de enkelte forløb, ved at de hver især skriftligt redegør for deres oplevelse, forståelse og udbytte af undervisningen i forhold til de mål, der var opstillet for forløbet, eller ved løbende at føre logbog. Den skriftlige form giver læreren mulighed for at få svar fra alle i klassen i modsætning til den mundtlige klasseevaluering, hvor læreren oftest må vurdere ud fra de mest talende elever. Logbogsarbejdet kan gennemføres allerede fra et tidligt tidspunkt og kan understøttes med plancher i klasselokalet, der fokuserer på det stof, der er arbejdet med, hvad enten det er små samtaler og faste udtryk, grammatik, indholdsmæssige temaer og deres ordforråd eller kulturel viden. En gang imellem kan logbogens indhold være udgangspunkt for en lærer-elev-samtale, hvor eleven får respons på sit arbejde både på det sproglige/indholdsmæssige og på det personlige/socialt plan. En elevs logbog kan fx indeholde følgende elementer (udover dag og dato):

- Hvad har du lavet i dag eller i den forløbne periode, siden du sidst skrev i logbogen?
- Hvilke nye udtryk har du lært gennem de aktiviteter, du har deltaget i?
- Hvad har været svært, let, kedeligt, sjovt?
- Hvordan synes du, at du har arbejdet?

4 Forholdet mellem kompetencer og indhold

Faget består af to kompetenceområder:

1. Kommunikation
2. Kultur og samfund.

Undervisningen skal under hele forløbet tilgodese de to kompetenceområder og lede hen mod de tilhørende kompetencemål. Områderne er indbyrdes afhængige og kan derfor integreres i de enkelte undervisningsforløb.

4.1 Kommunikation

Kompetencemålet for dette kompetenceområde er, at eleverne kan kommunikere mundtligt og skriftligt på et elementært spansk, dvs. at eleverne skal tilegne sig viden og færdigheder inden for færdigheds- og vidensområderne: lytning, præsentation, samtale, læsning, skrivning og kommunikationsstrategier.

Lytning

Lytteforståelsen er central for at lære at kommunikere mundtligt på spansk, og der er gode grunde til at bruge meget tid på træning af denne færdighed. Lytning er en kompleks proces, hvor læreren kan tage afsæt i elevernes forforståelse og baggrundsviden fra dansk, engelsk, tysk eller fransk og eventuelle modersmål. Der er en pædagogisk fordel i at udnytte de mange transparente ord, der findes på dansk, engelsk og spansk, for forskellene er velegnede til at skærpe elevernes bevidsthed om de forskellige spanske lyde. Man kan som lærer fra starten bestræbe sig på at tale så meget spansk som muligt i undervisningen, så eleverne bliver fortrolige med intonation og udtale. Man kan hjælpe eleverne ved at gøre brug af mimik og gestik og ved at oversætte fra spansk til dansk. Eleverne vil naturligvis have svært ved at forstå det talte spansk i starten, og det er naturligt, at de svarer tilbage på dansk.

Det er krævende at lytte til og forstå et fremmedsprog, og man anvender særlige strategier for at forstå det, som man lytter til. Det er vigtigt at understøtte lytningen med handling, billeder eller andet, der kan hjælpe eleverne til at udføre kvalificerede gæt på, hvad der siges. Inden der lyttes, skal eleverne vide noget om, hvordan de forventes at lytte, fx efter helhed, efter detaljer eller for at lade sig underholde. Efterhånden vil eleverne genkende og forstå flere og flere ord, især ord, der bruges som faste hilsner/udtryk og transparente ord.

Eleverne kan gøres opmærksom på de særlige spanske lyde og lære at genkende dem. Forskellene findes på flere niveauer, fx i udtalen af det enkelte fonem, den enkelte lyd eller ved tryk/betoning. I den første tid er det vigtigt, at eleverne registrerer, når de hører et ord blive udtalt på spansk, og vænnes til at genkende transparente ord. Sidenhen bevæger eleverne sig fra enkeltord til udtryk. Forskellene findes også på ord- og sætningsniveau, og derfor skal der være fokus på at arbejde med at genkende enkle ord og udtryk og forstå enkle instruktioner, fx fra klasseværelset: *silencio, por favor, escribid/escriban, sentaos/siéntense* osv.

Film er et vigtigt hjælpemiddel i forbindelse med træningen af lytteforståelse. Det vil som regel være nødvendigt at gennemlytte denne type materiale flere gange, ligesom det er oplagt at vælge sekvenser, hvor man kan se de personer, der taler.

Præsentation

Præsentation kan fokusere på, at eleverne udarbejder og præsenterer et forberedt emne for en eller flere tilhørere. Præsentation kræver god stilladsering fra lærerens side, kendskab til præsentationsstrategier samt fortrolighed med forskellige hjælpemidler, fx talekort eller digitale præsentationsprogrammer. Det er også væsentligt, at eleverne får hjælp til udtalen, så deres præsentation bliver forståelig. Eleverne kan primært arbejde med enkeltord, faste udtryk og korte sætninger, som de kan bruge til at præsentere sig selv med, fx *me llamo...*, *vivo en...*, *tengo x años*, *soy de Dinamarca...* Det er vigtigt, at eleverne møder disse udtryk mange gange og i forskellige sammenhænge, fx på plancher i klasse-lokalet, i egne notater, i bøger osv. Eleverne kan arbejde med støtteteknikker, som fx at bruge en skabelontekst, vælge faste vendinger, have et mindre antal billeder at tale ud fra samt anvende egen ordliste. Eleverne kan øve sig ved at optage egne præsentationer, indtil der opnås et tilfredsstillende resultat, som resten af klassen vil kunne forstå. Det er en god øvelse at lytte til sin egen stemme og udtale, da det giver større mulighed for fokus på sproglig præcision.

Samtale

Samtale er en interaktion mellem to eller flere samtalepartnere og indebærer både at lytte, tale og tage ture i samtalen. Eleverne kan præsenteres for forskellige lege, spil og sange, som gør det muligt for dem at samtale ved hjælp af enkle ord eller vendinger. Der kan arbejdes med mimik og gestik, da det at reagere på noget, der er blevet sagt, med bevægelse eller mimen, er at vise forståelse og dermed at deltage. Selv en reaktion som at vise thumbs up som svar på *¿Qué tal?* er tegn på medvirken i samtalen. I starten er fx mim og gæt oplagt at bruge. Af andre begynderaktiviteter kan nævnes *Investigación*, hvor eleverne ud fra en liste med fx frugter skal i dialog med klassekammeraterne og indsamle underskrifter fra de personer, der godt kan lide dem, eller Cooperative Learning-strukturen quiz og byt, som gennemføres, ved at eleverne bruger sproget med forskellige samtalepartnere.

For at kunne holde en dialog om et nært emne i gang kræver det, at eleverne har et godt ordkendskab inden for emnet, således at den enkelte elev kan forholde sig til det, som samtalepartneren siger, finde et element at følge op på og derefter formulere et nyt spørgsmål. Herudover skal eleverne holde øje med, hvornår de kan bryde ind og tage plads i samtalen.

Man kan med fordel fokusere på rollespil, som kan præsenteres i mere eller mindre fast form og være mere eller mindre forberedte. Det er vigtigt at differentiere og fx lade nogle elever arbejde med rollespil ud fra ganske få stikord, mens andre elever får støtte i et reelt manuskript. Rollespil skaber en autentisk og meningsfuld kontekst for eleverne og skubber dem ud i situationer, hvor de opdager, at sproget kan bruges. I samtalen kan eleverne bl.a. øve sig i at købe ind, at bestille noget (et værelse på et vandrehjem, en kop varm kakao på en café), at spørge om vej, osv.

Læsning

Læsning kan handle om, at eleverne kan genkende hyppige enkeltord med billedstøtte i fx blade og brochurer, ligesom de kan vænnes til at gætte kvalificeret ud fra fx overskrifter, tema eller lignende. Eleverne kan fra starten præsenteres for enkle sangtekster, annoncer, brochurer, opskrifter m.m. med mange transparente ord, som eleverne kan genkende ud fra deres øvrige viden om andre sprog. Derved får de en oplevelse af, at deres kunnen er vigtig og brugbar, og de får lyst, selvtillid og mod til at gå videre i arbejdet med et nyt sprog.

Eleverne kan derefter læse og forstå enkle tekster, fx beskrivelser af personer, og arbejde med enkle læsestrategier som at gætte ud fra billeder eller et tema. Eleverne kan her overføre deres læse- og gættestrategier fra andre fag til spanskundervisningen. Man kan arbejde med tre faser – før, under og efter læsning:

- Før læsning af teksten udtrykker eleverne de forventninger, de har til teksten ud fra foreløbige iagttagelser af bl.a. opsætning, overskrifter, billeder, skemaer og transparente ord. De formulerer, hvad de formoder, teksten handler om, og hvad de forventer af informationer eller oplevelser.
- Under læsningen søger eleverne at danne sig et overblik over tekstens struktur og indholdet/handlingen, bl.a. ved at lægge mærke til overskrifter/afsnitsinddelinger, centrale ord og ord, der forbinder tekstens afsnit.
- Efter læsningen bearbejder eleverne deres umiddelbare indtryk og sammenholder deres forhåndsforventninger med det, de rent faktisk har fået ud af teksten. Man kan bruge oversættelse til at tjekke forståelsen af teksten.

Skrivning

Spansk skrives stort set som det siges, så med hensyntagen til sprogets særkender vil det for nogle være forholdsvist nemt at gå til. Arbejdet med skriftlig sprogfærdighed kan fra begyndelsen integreres i undervisningen i en kommunikativ sammenhæng med et emne (hvad skrives der om), en relation (hvem skriver til hvem) og en måde (hvor skrives der: e-mail, blog, postkort osv.). Det er vigtigt at skabe autentiske skrivesituationer, som er meningsfulde, og som har et klart formål. En sådan skrivesituation kan dække over enkelte ord, fx på en indkøbsliste, få ord, fx i en billedtekst, og lidt længere tekster, som fx et postkort. I starten er det vigtigt, at fokus er rettet mod elevernes interesse for skriftsproget. Eleverne skal have mulighed for at producere noget på skrift, som de efterfølgende kan bruge aktivt; fx ord til billedkort, som de gerne vil huske, ord på et ID-kort eller ord i talebøbler, som kan hænge i lokalet og bruges, når man skal hilse og sige farvel efter hver time. Eleverne kan også genbruge kendte ord for at konstruere korte hovedsætninger.

I begyndelsen kan eleverne skrive om sig selv, familie og venner. Det er oplagt at lade eleverne skrive i skabeloner, som man laver, fx skemaer eller indkøbssedler, ligesom korte paralleltekster er relevante for eleverne til fx at skrive postkort eller portrætter. Man kan også sideløbende arbejde med at gøre eleverne fortrolige med brugen af forskellige hjælpemidler, fx ordbøger, grammatikoversigter, ordlister og stave- og grammatikkontrol.

Sproglæringsstrategier

Børn lærer deres modersmål uden formel undervisning. Mennesker, der flytter til andre lande, vil ofte lære sproget også uden at gå til formel undervisning. Nogle synes at være særligt gode til at lære sig sprog selv, og det er, fordi de benytter nogle sproglæringsstrategier, selv om de måske ikke er bevidste om det. Disse strategier kan efterlignes i undervisningen, ligesom eleverne skal bevidstgøres om dem, så de både mens og efter de går i grundskolen kan udnytte strategier til deres individuelle arbejde med at lære fremmedsprog. Læringsaktiviteter, der tilrettelægges af læreren, vil i sig selv være sproglæringsstrategier, hvis de er effektive. Hvis læreren fx sørger for, at der foregår gentagelser i undervisningen, og at en del af en aktivitet er at gætte på basis af billeder, så viser læreren gennem sit eksempel, hvilke sproglæringsstrategier man kan anvende. Der findes mange læringsstrategier. Læringsstrategier handler om effektive måder at forstå, huske og genkalde på, og ligesom alt andet kan læringsstrategier læres. Se også afsnit 2.6. om sproglæringsstrategier.

4.2 Kultur og samfund

Sprog hænger uløseligt sammen med kultur og samfund. Man kan ikke være sprogligt kompetent uden at være sociokulturelt kompetent, eftersom sociale og kulturelle forhold indvirker på den sproglige form og omvendt. Eleverne skal desuden lære om kultur- og samfundsforhold, fordi det er nødvendigt i en globaliseret verden. Vi har mulighed for at benytte – og gør det i høj grad – digitale medier til at kommunikere med omverdenen, og selvom det fortsat oftest er engelsk, vi hører, vinder spansk mere og mere frem. Der har de senere år været flere spansksprogede sanghits, spillefilm og serier, hvor man har kunnet høre sproget, og det giver en helt anden oplevelse at høre en sang eller se en film, hvor man forstår sproget. I de spansktalende lande er der en stor del af befolkningen, som ikke taler engelsk, men kun spansk (eller et indiansk sprog), hvorved man er nødt til at kunne spansk for at kommunikere med dem, hvis man rejser i de lande. Erhvervsmæssigt vil der også blive et stort behov for spanskkyndige, eftersom det er et sprog, der til stadighed vokser. Grundene er derfor mange til at lære at tale spansk for at begå sig og for at udvide sin kulturelle horisont.

Kulturforståelse

Undervisningen kan være med til at udvikle elevernes tolerance og forståelse for, at levevis i andre lande er forskellig fra deres egen. Eleverne kan lære at acceptere andre levemåder og forholde sig nysgerrigt over for disse og forstå baggrunde for forskelligheder, blandt andet ved at være nysgerrig og åben og ved at kunne se sig selv udefra.

Der kan arbejdes med temaer, som omhandler fx familieliv, madkultur, musik, sport eller højtider. Eleverne kan vænnes til at forholde sig undrende og nysgerrigt til ny viden. Undervisningen kan læne sig så meget op ad autentiske situationer som muligt og med et tydeligt formål, som kan inspirere til en åben tilgang til området kultur og samfundsforhold. Det er vigtigt at holde fokus på de positive ligheder frem for forskelligheder, og på de nære emner, sådan at det ikke bliver de negative stereotyper som narkokarteller og fattigdom, der fylder i undervisningen. Noget af arbejdet omkring kulturer vil man skulle lave på dansk, simpelthen for at komme mere i dybden, end elevernes spanske ordforråd på nuværende tidspunkt tillader dem at udtrykke.

Kultursammenligning

Eleverne kan stifte bekendtskab med tekster eller film, som giver indblik i jævnaldrende, spansktalende unges familie- og hverdagsliv, for at kunne sammenligne kulturerne. En måde at præsentere sig selv på over for andre kan fx være ved at tage 10 billeder af sit værelse, af sin familie, skole, fritidsinteresser osv. og sætte små billedtekster på. Tilsvarende fortællinger kan findes om børn i spansktalende lande og kan måske udveksles med en klasse i et andet land. Det giver mulighed for sammenligninger, så eleverne begynder at forstå, at børn i forskellige lande og grupper har forskellige muligheder og forventninger til deres liv. Eleverne kan også arbejde med at tilegne sig viden om udtryk, som knytter sig til højtider i spansktalende lande og områder, fx *día de los muertos*, *día de la madre*, *día de la independencia*, *Pascua* eller *Navidad*. Arbejdet med højtider er relevant, fordi der dannes et godt udgangspunkt for en samtale om ligheder og forskelle.

Eksempler på sandsynlige emner til kultursammenligninger kan være:

- Hvilke interesser har børn på samme alder?
- Hvordan har og passer man fx kæledyr i andre lande?
- Hvordan går man i skole?
- Hvordan er moden og livsstilen?
- Hvordan er musikkulturen?
- Hvilken mad spiser man?
- Hvilke ligheder og forskelle på kønsrollemønstre er der i Danmark og et andet land?
- Hvordan ser der ud på mit værelse, og hvorfor gør der det?
- Hvordan fejrer man fødselsdag forskellige steder – og hvorfor?
- Hvilke højtider fejrer de – hvilke forskelle og ligheder er der i religiøse ceremonier?

Sådanne emner kan give gode og spændende kulturmøder, hvor egne forståelser udfordres, og hvor andre kultur- og samfundsforhold kan undersøges mere dybtgående.

Informationssøgning

Teknologien gør det muligt for eleverne at komme i kontakt med spanske mange steder uden for skolen, fx via tv, film, blade, aviser og især internettet. Det kan man udnytte, ved at undervisningen direkte inddrager disse medier i undervisningen, fx ved at arbejde med små anmeldelser af film og tv-programmer, sange, nyheder osv.

Senere kan eleverne arbejde med at søge enkle informationer på internettet om fx turistattraktioner med støtte i et oplæg. Man kan hjælpe eleverne i deres søgning ved fx at have udvalgt relevante hjemmesider på forhånd. Det kan fx være et lands officielle turistside, en sangers fanside osv.

Kulturelle omgangsformer

Læreren kan vejlede eleverne i situationsbundne kommunikationsformer – hvordan de begår sig i forskellige situationer i et spansk-talende land eller område, fx på stationen, i en forretning eller ved lægen. Man kan lave dilemmaspil med eleverne. Det kan være om uskrevne regler, fx punktlighed, påklædning, eller hvordan man opfører sig over for ældre mennesker. Her kan lærerens erfaringer med virkeligheden komme i spil.

Eleverne kan også arbejde med at blive fortrolige med gængse høflighedsudtryk og måder at hilse på og sige farvel på, fx *buenos días*, *encantado*, *mucho gusto*, *que tengas un buen día*, *hasta luego* og *cuidate*. Disse udtryk kan trænes mange gange og i varierede situationer, så eleverne kan anvende dem spontant. Man kan fx lade eleverne opføre forskellige rollespil, som viser typiske hverdagssituationer; cafébesøg, indkøb i et supermarked, biograftur eller en samtale mellem en elev og en lærer. Fælles for disse situationer er, at eleverne tvinges til at overveje, hvordan de bedst får succes med deres kommunikation, og de er nødt til aktivt at vælge, hvilke høflighedsudtryk og kulturbundne udtryk de vil anvende, fx *por favor* og *gracias*, diminutiver for at signalere noget positivt, kælenavne og komplimenter. Sidstnævnte behøver ikke nødvendigvis at være oprigtige, men retfærdiggøres, ved at det skaber en god stemning at rose en andens bluse eller lignende. På spansk bruges den høflige tiltaleform meget oftere end herhjemme. For at møde andre på en respektfuld måde må man stikke fingeren i jorden – alle er ikke ens – men som udgangspunkt siger man *usted* til personer, der er ældre end en selv, og til folk, man ikke kender.

5 Almene temaer

Åben skole

Den åbne skole er en god mulighed for at give eleverne en idé om, hvad de kan bruge spansk til. Elevernes egen verden kan i endnu højere grad integreres i undervisningen, og man kan som lærer fremme læring, ved at der hægtes flere sanser og flere oplevelser på fagligheden. Eleverne skal møde variation og præsenteres for mange forskellige måder at lære på, så de får mulighed for at arbejde med et bredere udsnit af deres evner og interesser. Aktiviteter i regi af den åbne skole kan tage mange former:

- I lokalområdet: Man kan planlægge udflugter til byen, hvis der er en koncert på spansk, bestille en (spansktalende) guide til at fortælle om spansk kunst på et museum, samarbejde med et teater eller med musikskolen.
- Ved it og de sociale medier: Man kan formidle lokale forhold i en film til jævnaldrende i andre lande eller udarbejde en turistbrochure til det lokale turistbureau.
- Med gæster i klassen: Man kan fx invitere en salsdanser eller en spansk kok eller måske en spansktalende forælder, der kan fortælle om sit hjemlands kultur og samfundsforhold.

Når man inddrager eksterne samarbejdspartnere i undervisningen, er det vigtigt at overveje, hvordan man sikrer et læringsudbytte. Man skal reflektere over, hvilke mål der tilgodeses gennem samarbejdet, og hvilke færdigheds- og vidensområder det vil være velbegrunder og oplagt at bruge.

Bevægelse

Det er dejligt at røre sig, også i spanskundervisningen. Man kommer til at grine, og så er det ovenikøbet en effektiv måde at lære på. Sprog læres med alle sanser, og det går allerbedst ved at aktivere så mange sanser som muligt. Men det er især kroppen, der er god til at huske. Derfor kan det være en god idé at kombinere sproglæring med bevægelse. Hvis man fx arbejder med at tilegne sig ordforråd til temaet Ropa, er det en god idé at lege legen Armario, som er en variation af legen frugtsalat, bare med ord, der har relevans for læringen i forbindelse med temaet om tøj. Denne leg kan varieres, alt efter hvilket emne man arbejder med. Men det kan også være en motiverende faktor at kombinere sprogarbejdet med bevægelse. Under repetition af et ordforråd kan man lege ordstafet og lignende.

Man kan "løbe efter tal" i skolegården: Print tallene ud i stort format. Sæt dem op med "elefantsnot" i hele skolegården. Du siger et tal, og alle elever løber hen til netop dette tal. Sidste mand er ude og må stå og øve sig på tallene til næste runde. Sig et nyt tal, eleverne løber, sidste mand går ud osv. Bliv ved, til der er en vinder. Legen kan også varieres med fx farver. Når elever bliver præsenteret for forskellige udtryksformer, kan de udvikle deres fantasi til selv at benytte sig af varierede udtryksmidler.

6 Tværgående emner og problemstillinger

Emner og indhold af kulturel, samfundsmæssig, international og global art kan ofte danne grundlag for et samarbejde med andre fag, som fx historie og geografi. Fagets kulturelle og samfundsmæssige side kan bidrage til læringen i sådanne samarbejder.

Den verden, eleverne allerede møder uden for skolen gennem medier, internet og personlige kontakter, kan bringes ind i spanskundervisningen, så eleverne får ægte sproglige og kulturelle oplevelser. It vil ofte være det redskab, som benyttes til det internationale samarbejde, fx gennem sociale medier. Der findes tilrettelagte samarbejdsprogrammer, som fx eTwinning, hvor lærere i fællesskab arrangerer fælles projekter. Der findes desuden en del organisationer, der inviterer børn fra andre lande på besøg i Danmark, ligesom der er mulighed for udenlandske praktikanter eller at trække på forældre med ikke-danske rødder.

7 Tværgående temaer

7.1 It og medier

Faget spansk er med til at uddanne den digitale borger, som kommer til at begå sig i en flersproget, mangfoldig, dynamisk og voksende digital verden. I sammenhæng med de andre fag kan der derfor i spansk arbejdes med at udvikle elevernes it- og mediekompetence. "It- og mediekompetencer handler blandt andet om at kunne kommunikere gennem medierne ved at finde og dele information digitalt, skabe indhold og deltage i sociale processer via it og medier" (It og medier – vejledning). Derfra defineres fire elevpositioner; Den kritiske undersøger, den analyserende modtager, den kreative og målrettede producent og den ansvarlige deltager, hvoraf tre positioner udfoldes herunder.

Brug af mobiltelefon eller digitale platforme gør ikke eleverne kompetente af sig selv. En del didaktisering og planlægning er nødvendig for at sikre udvikling hos eleverne.

Eleven som kritisk undersøger

Eleverne søger og finder ofte ny viden på internettet, også i faget spansk. Det er derfor vigtigt at hjælpe eleverne med at blive bedre til at "identificere [deres] behov for information, sortere, vælge og redigere information til bestemte formål, benytte målrettede strategier til søgning, analyse og vurdering af information kildekritisk i en multimodal kontekst samt citere og referere korrekt fra forskellige kilder" (It og medier – vejledning).

Overordnet søger elever to typer information i faget spansk: information om indhold og information om sprog. De søger fx efter indhold på nettet for at udfylde et ID-kort om en kendt spansk sanger eller bruger ordbogen til at finde ord og udtryk for at kunne præsentere en sanger på spansk.

At søge information på spansk er svært. Det kan derfor stilladseres af læreren, fx ved at give direkte links til letlæselige hjemmesider med informationen eller konkrete søgeord, som kan indtastes i en søgemaskine. En anden mulighed er at lade eleverne selvstændigt søge på dansk eller et andet sprog og hjælpe dem med at få informationen på spansk eller omvendt vise dem, hvordan de kan sikre sig, at de forstår informationen fx ved brug af maskinoversættelse på indholdssider, som eleverne søger information fra.

At bruge en ordbog korrekt er noget, der skal læres og øves, fx ved at læreren modellerer for eleverne, hvordan hun/han selv ville gøre, eller ved konkrete aktiviteter med ordbogsopslag som fokus. Brug af hjælpemidler kræver som altid didaktisering, og da kompetencemålene eksempelvis skal nås uden at anvende maskinoversættelse, kan det være en god idé at tale i fagteamet og mere generelt med sprogkollegaer om følgende spørgsmål:

- Hvornår giver det mening, og hvornår giver det ikke mening at bruge maskinoversættelse?
- Hvad skal eleverne kunne for at bruge en elektronisk ordbog effektivt?

Eleven som analyserende modtager

Som understreget i både læseplanen og denne undervisningsvejledning finder kommunikation altid sted i en kontekst. Der er både en modtager og en afsender, som vil være med til at definere sproget og udtryksformen, der bliver brugt i en kommunikationssituation. En afsender og en modtager har generelt en intention med de tekster, de producerer. I spansk som i andre fag kan der arbejdes med, at eleverne tilegner sig "kompetencer i kritisk at analysere og vurdere digitale produkters indhold og måde at repræsentere verden på" (It og medier – vejledning). Det er derfor oplagt i spanskundervisningen at gøre eleverne opmærksom på afsender i de forskellige tekster, som bruges i undervisningen, hvilket kan hjælpe til at forstå indhold og hensigt.

Det kan være en god idé at tale i fagteamet og mere generelt med sprogkollegaer om følgende spørgsmål:

- Hvordan arbejder vi med forholdet mellem afsender og modtager i sprogundervisningen?
- Hvordan stilladserer vi eleverne i at være opmærksomme på afsender, modtager og formål, så de bruger det i deres møde med og produktion af tekster?
- Hvad forstår vi ved "at analysere og vurdere en produktion" i fremmedsprog?

Eleven som ansvarlig deltager

Ligesom i alle andre fag kan eleverne i spansk arbejde med at "tilegne sig kompetencer i at navigere etisk, selvbevidst og reflekteret i vekslende online sociale kontekster" (It og medier – vejledning). Det gælder tonen og sproget, der bliver brugt i kontakt med andre mennesker på skolen, eller ved digitale eller reelle udvekslinger (fx breve eller skolebesøg), men også de materialer, der bliver delt eller genbrugt i undervisningssammenhængen. Ved digitale produktioner, der lægges på nettet, er det oplagt at minde eleverne om:

- Regler for brug af billeder af dem selv og andre samt personfølsomme oplysninger om dem selv eller klassekammerater
- Regler om genbrug af billeder eller tekster til egne produktioner
- Hvordan man laver kildehenvisninger.

Det kan være en god idé at tale i fagteamet og mere generelt med sprogkollegaer om følgende spørgsmål:

- Hvor bliver elevernes digitale produktioner lagt ud?
- Hvem kan se dem?
- Hvilke regler om deling af personlige oplysninger har de firmaer, der ejer de digitale midler, der bliver brugt?
- Hvad er lærerteamets retningslinjer om brug af billeder fra nettet, som gives på tværs af fagene?

7.2 Innovation og entreprenørskab

De innovative processer kan betragtes som en holdning til undervisningen, der tilgodeser det hele, skabende menneske, og som involverer alle sanser og giver plads til individuelle tilegnelsesstrategier. Spanskundervisningen kan således støtte op om de tanker og visioner, der ligger i entreprenørskabsbegrebet og dets fire dimensioner: handling, kreativitet, omverdensforståelse og personlig indstilling.

Handling kan forstås som elevernes evne til at kommunikere mundtligt og producere simpel skriftlig kommunikation. Eleverne kan lære at tilpasse deres kommunikation mundtligt, skriftligt og digitalt alt efter målgruppe og situation.

Kreativitet kan forstås som elevernes evne til at udfolde fantasi og idéer igennem leg, skabende aktiviteter og kunstneriske udtryk. Eleverne arbejder fx med at udtrykke fantasi, reorganiserer deres faglige viden på nye måder og finder alternative veje og løsninger ved hjælp af begrænsede ressourcer, når de møder forhindringer.

Omverdensforståelse kan forstås som elevernes evne til at kunne observere og reflektere over forskellige spansksprogede kulturelle skikke og traditioner. Eleverne kan fx opmuntres til at bruge deres viden om spansk uden for skolen.

Personlig indstilling kan forstås som elevernes evne til at vise grundlæggende selvtillid og tro på, at de kan klare de stillede opgaver. Det område kan omhandle evnen til at acceptere usikkerhed og til at turde fejle.

8 Tilpasning af undervisningen til elevernes forudsætninger

Elevforudsætninger

I planlægning, gennemførelse og evaluering af ethvert undervisningsforløb er det en klar forudsætning, at man tilpasser sin undervisning til elevgruppens forskellighed. Man skal indtænke variabler som temaets indhold, metoder, materialer og organisering. Man skal således medtænke elevernes forudsætninger, deres potentialer, behov og interesser. Dette kan gøres ved at anvende forskellige undervisnings- og arbejdsformer, der passer til klassens forskellighed. Klasseledelse i spanskfaget omfatter så vidt muligt elevernes sproglige og kulturelle forudsætninger og potentialer i planlægningen af emner, der inddrager elevernes interesser, viden, nysgerrighed og holdninger. Emnerne skal naturligvis også altid tage hensyn til elevernes alder og også de givne rammer som lokale, materiale, teknologisk udstyr og selvfølgelig også det antal elever, der er i klassen.

Undervisningsdifferentiering og inkluderende læringsmiljøer, herunder elever med særlige udfordringer

Undervisningsdifferentiering er et princip for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen i en klasse eller gruppe, hvor den enkelte elev tilgodeses, samtidig med at fællesskabets muligheder bevares. Differentiering handler om at have passende forventninger til alle elever og om at få differentieringen til at fungere, så alle elever føler, at de er en del af det faglige fællesskab. Det er fra begyndelsen afgørende, at der skabes et undervisningsmiljø, der er præget af tryghed og indbyrdes accept af hinandens forskellige forudsætninger. Den faglige og sociale inklusion kan først lykkes, når der i undervisningen bliver skabt en naturlig respekt for individuelle både faglige og sociale forskelle, således at eleven oplever sig som en værdifuld bidrager til de opgaver, der stilles i undervisningen, og til fællesskabet i klassen. Vellykket differentiering og inklusion er afhængig af et godt læringsmiljø, hvor elever kan beskæftige sig med ting, de skal lære at mestre, og kan samarbejde med både kammerater og lærer. Læringsmiljøet skal være godt både psykisk og fysisk. Psykisk skal det være et trygt sted for eleverne, hvor man tør vise, hvad man ikke kan, tør begå fejl og øve sig, og hvor alle hjælper alle. Det er en god idé at sætte ord på dette sammen med eleverne. Som lærer er man coach, procesleder og sparringspartner, som giver eleverne tro på egen formåen gennem mange succesoplevelser for alle elever.

Det fysiske miljø kan indrettes på en måde, så den varierede undervisning med bevægelse og brug af sanserne kan finde sted, fx med masser af gulvplads, møbler, der hurtigt kan flyttes, plancher og opslag med billeder, fraser og strategier, gode udstillinger af relevante elevprodukter, en hylde med frilæsningsbøger og spil, farver, lim og sakse, computer eller tablet med gode hjemmesider. Også spanskundervisning kan have brug for gode faglokaler, som både giver faglig mening og er æstetisk behagelige at opholde sig i.

9 Referencer

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.

Europakommissionens platform for fællesskabet for skoler i Europa;
<https://www.etwinning.net/da/pub/index.htm>

Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog,
<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>.
April 2019.

Undervisningsministeriet (2014). *It og medier - vejledning*.
<https://arkiv.emu.dk/modul/it-og-medier-vejledning>. Hentet april 2019.

Spansk (valgfag) – Undervisningsvejledning

2019

Design: BGRAPHIC

Denne publikation kan ikke bestilles.
Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.emu.dk

Børne- og Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

